

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 8/2003 rd**

Regeringens proposition med förslag till ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 2 a § lagen om arbetslöshetskassor, ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner, 17 och 26 § lagen om vuxenutbildningsstöd, 4 och 14 § lagen om utbildningsfonden och 9 kap. 2 § lagen om offentlig arbetskraftsservice

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 november 2003 en proposition med förslag till ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 2 a § lagen om arbetslöshetskassor, ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner, 17 och 26 § lagen om vuxenutbildningsstöd, 4 och 14 § lagen om utbildningsfonden och 9 kap. 2 § lagen om offentlig arbetskraftsservice (RP 141/2003 rd) till arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet

- specialrådgivare Marietta Keravuori, justitieministeriet
- jurist Olli Häkkinen, Folkpensionsanstalten
- överinspektör Niina Jussila, Försäkringsinspektionen
- kassadirektör Tuovi Orpana, Arbetslöshetskassornas samorganisation rf
- jurist Kalle Räisänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ombudsman Jyrki Hollmén, Industrin och arbetsgivarnas Centralförbund rf
- ombudsman Mikko Räsänen, Servicearbetsgivarna rf
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland rf.

Dessutom har Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry lämnat skriftliga utlåtanden.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om vuxenutbildningsstöd och lagen om Utbildningsfonden ändras på det

sätt som förvaltningslagens ikraftträdande förutsätter. I dessa speciallagar föreslås bli föreskrivet att delgivning alltid kan ske som vanlig del-

givning och att en rättelse av sakfel till nackdel för en part bara kan göras med partens samtycke. I lagen om arbetslöshetskassor föreslås en teknisk ändring med anledning av förvaltningslagen och språklagen. Utbildningsdagpenning ska inte komma i fråga när en person sysselsätter sig som företagare i huvudsyssla. Förmånen ska inte heller kunna beviljas en person som får studiestöd enligt lagen om studiestöd för samma eller andra studier på heltid, inte heller en person som tagit emot heltidsarbete som va-

rar över två veckor. Om arbetsvillkoret uppfylls mitt under en period för utbildningsdagpenning ska detta inte betyda att den inkomstrelaterade utbildningsförmånen fastställs på nytt eller att en självrisktid inleds. I lagen om offentlig arbetskraftsservice föreslås motsvarande ändring. Vidare föreslås en teknisk justering av inkraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Följdändringar på grund av förvaltningslagen

Förvaltningslagen träder i kraft i början av 2004. I den samlas i så stor utsträckning som möjligt alla procedurbestämmelser om behandling av förvaltningsärenden för att bestämmelser om saker inte ska behövas ta in i annan lagstiftning. I andra lagar ska inte heller behöva hänvisas till förvaltningslagen. När förvaltningslagen stiftades konstaterades det att det i samband med revidering av lagstiftningen var skäl att noga överväga i vilka situationer det fortfarande behövs lagstiftning som avviker från förvaltningslagen.

Riksdagen har fått flera propositioner med förslag till följdändringar i lagstiftningen om den sociala tryggheten på grund av förvaltningslagen. I dem föreslås ändringar i samma lagar och till och med samma paragrafer. Om ändringsförslagen hade lämnats samlat skulle det ha underlättat för riksdagen att behandla ärendet och gjort det lättare att gestalta helheten och säkerställa att lagstiftningen är enhetlig och systematisk.

Delgivning av beslut

Regeringen föreslår att möjligheten att delge beslut per post genom brev ska bibehållas i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om vuxenutbildningsstöd. I förvaltningslagen föreskrivs snävare än hittills om bevislig delgivning. Enligt förvaltningslagens 60 § krävs bevislig delgivning bara om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring börjar löpa från det att besluten gavs. Som exempel kan nämnas beslut om återkrav av en förmån. Om bestämmelserna i förvaltningslagen iakttas betyder det enligt propositionens motivering att arbetslöshetskassorna varje år bevisligen måste posta omkring 10 300 beslut.

Utskottet anser att det enorma antalet beslut om återkrav och det extra besvär det betyder för kunderna att lösa ut beslut mot mottagningsbevis talar för undantagsbestämmelsen. Men samtidigt understryker utskottet att det ytterligare bör klarläggas om undantag av detta slag är behövliga och acceptabla när större revideringar på grund av förvaltningslagen görs.

Den 28 november 2003 lämnades en proposition med förslag till lagstiftning om ändringssökande i beslut om social trygghet (RP 155/2003 rd) till riksdagen. I den föreslås 12 kap. 3 § 5 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa att bli kompletterat med en motsvarande bestämmelse om att arbetslöshetsnämndens beslut ska delges ändringssökanden per post. Behandling-

en av propositionen om ändringssökande i beslut om social trygghet ser ut att dra så pass mycket ut på tiden i riksdagen att de föreslagna lagändringarna inte hinner träda i kraft den 1 januari 2004. Utifrån utredning föreslår utskottet att ändringen beträffande delgivning av arbetslöshetsnämndens beslut görs i samband med den föreliggande propositionen. Hänvisningen till förvaltningsprocesslagen föreslås bli struken i lagrummet som onödig.

Rättelse av sakfel

I propositionen föreslås med avvikelse från förvaltningslagen att en rättelse av sakfel till nackdel för en part bara ska kunna göras med partens samtycke. Förslaget motiveras med en hänvisning till skyddet för berättigade förväntningar i förvaltningslagens 6 §. Det ställer särskilt stora krav på den part som har hand om den sociala tryggheten.

Det handlar om ett sakfel som kräver en parts samtycke för att kunna rättas till eller att beslutet undanröjs i försäkringsdomstolen när det finns ett beslut i det ursprungliga beslutet. I många återkravssituationer har en omständighet som inverkar på förmånen uppkommit först senare. Sakfel kan också bero till exempel på felaktig eller bristfällig utredning av ärendet, och då är det ofta svårt att avgöra om felet beror på myndigheten eller parten. Det händer att en part lämnar in en bristfällig ansökan men att myndigheten ändå har tagit upp ärendet för avgörande och fattat ett oriktigt beslut. I ett sådant fall beror felet både på partens och myndighetens förfarande och att parten inte nödvändigtvis vetat eller förstått att han eller hon gått oriktigt till väga. Trots att utskottet inte anser det rätt i sig att skydda svikligt förfarande kan det ändå ställas större krav än normalt på myndigheternas åtgärder när det handlar om beslut om en persons sociala trygghet som personen bör ha rätt att lita på. Därför anser utskottet att regeringens förslag till bestämmelse om att rättelse av ett sakfel alltid kräver en parts samtycke är fullt motiverat.

Enligt förvaltningslagens 51 § ska myndigheten rätta uppenbara skriv- eller räknefel eller an-

dra jämförbara klara fel i sitt beslut. Men ett fel får inte rättas om rättelsen leder till ett resultat som är oskäligt för en part och felet inte har föranletts av partens förfarande. För rättelse av ett uppenbart skriv- eller räknefel i beslutet krävs alltså inte den berörda partens samtycke. Rättelse av ett räknefel kan i vissa fall betyda svårigheter för den berörde, om en förmån som betalats ut till ett för stort belopp återkrävs till och med för en lång tid och det återkrävda beloppet är avsevärt i relation till förmånstagarens inkomstnivå. Också frågan om vems förfarande som har lett till felet kan som sagt i vissa fall vara tolkningsbar. Utskottet anser att man i sådana fall helt eller delvis bör avstå från återkrav och att betalningsplanen ordnas så att inga oskäliga situationer uppstår.

Enligt 26 § i den föreslagna ändringen i lagen om vuxenutbildningsstöd krävs en parts samtycke för rättelse av sakfel också när rättelse av felet är till partens fördel. Utifrån utredning föreslås bestämmelsen bli samordnad med motsvarande bestämmelse i lagen om utkomtskydd för arbetslösa.

Tekniska korrigeringar

Utifrån utredning föreslår utskottet dessutom att 2 a § i lagen om arbetslöshetskassor och 14 § i lagen om Utbildningsfonden samordnas så att uttrycket "i tillämpliga delar" stryks och att hänvisningen ändras till att gälla den nya samiska språklagen som träder i kraft den 1 januari 2004.

Hänvisningarna till förvaltningslagen i förslagen om delgivning om beslut föreslås bli strukna som obehövliga.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet

att lagförslag 3 och 6 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1, 2, 4 och 5 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa av den 30 december 2002 (1290/2002) 5 kap. 13 § 2 mom., 10 kap. 2 § och 10 §, *12 kap. 3 § 5 mom.* och 14 kap. 2 §, samt
fogas till 10 kap. 3 § ett nytt 4 mom., till 6 § ett nytt 3 mom., till 11 kap. 3 § ett nytt 3 mom. och till 12 kap. en ny 8 §, som följer:

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

13 §
(som i RP)

10 kap.

Bestämmelser om utbildningsdagpenning

2, 3, 6 och 10 §
(som i RP)

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

3 §
Beslut om förmåner

slut på elektronisk väg iakttas vad som bestäms i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

12 kap.

Sökande av ändring

3 § (*Ny*)

Arbetslöshetsnämnden

— — — — —
Arbetslöshetsnämndens beslut delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress han eller hon har anmält till nämnden. Ett lagakraftvunnet beslut av arbetslöshetsnämnden får verkställas så som en lagakraftvunnen dom.
— — — — —

8 §
(som i RP)

14 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §
(som i RP)

— — — — —
(*Utesl.*) Delgivning av arbetslöshetskassans beslut *sker* per post genom brev till mottagaren på den postadress han eller hon anmält till utbetalaren. Om delgivningen av beslut om förmåner, vilka enligt lag verkställs av Folkpensionsanstalten, föreskrivs separat i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001). Vid delgivning av be-

Ikraftträdelsebestämmelse
(som i RP)

2.

Lag

om ändring av 2 a § lagen om arbetslöshetskassor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetslöshetskassor av den 24 augusti 1984 (603/1984) 2 a §, som den lyder i lagen 1291/2002, som följer:

2 a §

Tillämpning av annan lagstiftning

Vid behandlingen av en lagstadgad förmån
som en arbetslöshetskassa beviljat eller en fråga
som gäller medlemskap i en arbetslöshetskassa

iakttas språklagen (423/2003) och (*utesl.*) *samis-*
ka språklagen (/200).

Ikraftträdelsebestämmelse
(som i RP)

4.

Lag

om ändring av 17 och 26 § lagen om vuxenutbildningsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vuxenutbildningsstöd av den 28 december 2000 (1276/2000) 26 § 1 mom. och
fogas till 17 § ett nytt 2 mom. som följer:

17 §

Beslut om förmån

— — — — —
(*Utesl.*) *Utbildningsfondens* beslut *delges* per
post genom brev till mottagaren på den posta-
dress han eller hon anmält till Utbildningsfon-
den.

26 §

Rättelse av fel

Grundar sig ett beslut av fonden på en klart
oriktig eller bristfällig utredning eller på uppen-
bart oriktig tillämpning av lag, kan fonden (*ute-*
sl.) undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra
ärendet på nytt. *Ett beslut får rättas till en parts*
fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en

parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas.

Ikraftträdelsebestämmelse
(som i RP)

5.

Lag

om ändring av 4 och 14 § lagen om Utbildningsfonden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Utbildningsfonden av den 30 december 2002 (1306/2002) 4 § 2 mom. och 14 § som följer:

4 §

Yrkesexamensstipendium

Den som ansöker om stipendium skall ges ett skriftligt beslut när ett yrkesexamensstipendium beviljas, förvägras eller återkrävs. (*Utesl.*) Delgivningen av beslutet *sker* per post genom brev till mottagaren på den postadress han eller hon anmält till Utbildningsfonden.

14 §

Förvaltningsförfarandet

Vid behandlingen av ett förmånsärende iaktas språklagen (423/2003) och (*utesl.*) *samiska språklagen* (/200). Beträffande offentlighet i fråga om fondens handlingar och verksamhet gäller lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

(2 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelse
(som i RP)

Helsingfors den 5 december 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Susanna Haapoja /cent
Heidi Hautala /gröna
Antti Kaikkonen /cent
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Markus Mustajärvi /vänst

Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent
ers. Matti Kauppila /vänst
Tapani Mäkinen /saml osittain.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.